

Webstek Mark van Veen

Mark van Veen

Ik ben bezig een webstek (website) op te bouwen rond drie thema's, te weten het programma Faunist, verspreidingsgegevens van vliegengroepen en determinatietabellen. De webstek is te vinden onder (let op, het adres begint niet met WWW):

<http://home.talkline.nl/markvanveen/>

De site is vrijwel geheel tweetalig, alleen de determinatietabellen zijn alleen in het Engels. Via het adres:

http://home.talkline.nl/markvanveen/index_e.html

kom je direct op de Engelse start uit.

FAUNIST

Het programma Faunist heb ik geschreven om analyses op basisgegevens te doen, die beschrijven waar, wanneer, door wie en in welk biotoop een insect is gevangen. De webstek legt uit wat Faunist is en wat het globaal kan. Tevens worden bestanden beschikbaar gesteld waar de soortnamen in gedefinieerd worden en worden tips & tricks gegeven. Er wordt aangegeven hoe men gegevens uit andere programma's kan importeren.

VERSPREIDINGSGEGEVENS

De verspreiding, de vliegtijden en het voorkomen over de jaren wordt gegeven voor roofvliegen en wolzwevers. Een java-applet wordt gebruikt om een uittreksel van gegevens uit landsdekkende bestanden te presenteren in een kaart van Nederland en grafieken. Hiermee kun je snel het voorkomen van een soort checken en je kunt eigen vangsten meteen vergelijken met het landelijk beeld. De applet geeft bovendien de mogelijkheid tot het vergelijken van soorten, omdat twee soorten gekozen kunnen worden, die dan beide afgebeeld worden.

DETERMINATIETABELLEN

De tabellen maken determinatie over internet mogelijk en zijn veelal Engelstalig (er zijn enkele Nederlandse). De tabellen zijn voornamelijk voor Rhagionidae en Syrphidae gemaakt en gaan tot op de soort. Het doelgebied van de tabellen is Noordwest Europa. De illustraties zijn geoptimaliseerd voor internet, met als doel zoveel mogelijk plaatje in zo weinig bytes te stoppen. Bij de tabellen wordt het gebruik van een binoculair verondersteld (of een sterk vergrotende loupe).

Voor de zweefvliegen zijn de genera *Chrysogaster*, *Epistrophe*, *Eristalis*, *Eupeodes*, *Eumerus*, *Melanogaster*, *Parhelophilus*, *Parasyrphus*, *Platycheirus*, *Sericomyia*, *Sphaerophoria*, *Spilomyia*, en de *Xylotini*

(*Xylota*, *Chalcosyrphus*, *Brachypalpus*, *Brachypalpoides*) uitgewerkt. Binnenkort komen daar *Callicera*, *Scaeva*, *Neoascia*, *Brachyopa* en *Sphegina* bij. Doel is uiteindelijk een nieuwe tabel voor de zweefvliegen van Noordwest Europa te maken en deze uit te geven als CD-ROM/ via internet. Een Nederlandstalig deel met de Nederlandse soorten kan een bestemming binnen het zweefvliegenproject vinden. Bij het opstellen wordt uitgegaan van de tabellen van Van der Goot (1981) en Verlinden (1991) en van de gegevens zoals opgenomen in de determinatieklapper. Er worden via aanvullende literatuur soorten opgenomen die later beschreven zijn of die wel in Noordwest Europa, maar niet in de Benelux voorkomen. Voor genera als *Platycheirus* of *Sphaerophoria* levert dat een aardige aanvulling op. Hieronder wil ik aanvullingen die mogelijk voor de Nederlandse soorten van belang zijn opsommen. Voor de kenmerken verwijs ik naar de internettabellen.

Chrysogaster en Melanogaster. Deze genera zijn in de tabel samengevoegd. De tabel bevat ook *M. parumplicata* (een noordelijke soort) en *C. rondanii* (die ook in Nederland voorkomt).

Epistrophe. De vertaling van Doczkal en Schmid geeft ook de soorten *E. obscuripes* (syn. *E. similis*) en *E. cryptica*.

Eumerus. Ik ben nog op jacht naar *E. grandis*, die volgens Speight (2000) tot in Scandinavië voorkomt.

Platycheirus. De tabel geeft een forse aanvulling van soorten. Deze aanvulling betreft boreale, boreo-alpine en enkele nieuw beschreven soorten. Voor Nederland kan het belangrijk zijn enkele soorten in de gaten te houden. Ten eerste is dat *P. splendidus*, een soort die door Rotheray beschreven werd en die als adult lastig van *P. scutatus* te onderscheiden is. De soort komt waarschijnlijk in Nederland voor en met behulp van referentiemateriaal van Rotheray wordt dat binnen het zweefvliegenproject bekeken. Daarnaast hebben Goeldlin et al., naast *P. europaeus* en *P. occultus*, ook *P. ramsarensis* beschreven, die ze een atlantische soort noemen. Door Jaap van der Linden is de soort niet aangetroffen, maar alertheid blijft nodig. Door Nielsen werd *P. laskai* beschreven uit Noorwegen, een soort die sterk op *P. sticticus* lijkt en inmiddels ook in Duitsland is aangetroffen. Het lijkt een meer montane soort, maar omdat de soort nieuw is zou die voor Nederland in de gaten gehouden moeten worden. Als laatste wil ik noemen dat ook *P. nielsenii* en *P. amplus* in de tabel opgenomen zijn, soorten die Jaap van der Linden in België aangetroffen heeft.

Sphaerophoria. Door Goeldlin zijn een aantal nieuwe soorten beschreven en een aantal meer oostelijke soorten gekarakteriseerd en (soms) in tabellen beschreven. Op *S. abbreviata* na staan al deze soorten in de tabel. De soorten blijven lastig, maar ik hoop dat de tabel in ieder geval goed tot soortparen leidt. Dan is referentiemateriaal zeer aan te bevelen. Soortenparen als *S. interrupta* en *S. infusca* en *S. philanthus* en *S. boreoalpina* blijven zeer moeilijk, ook met (door

Goeldlin gedetermineerd) vergelijkingsmateriaal. Voor Nederland en België dient aandacht te worden besteed te aan *S. shirchan* (uit België vermeld, een *S. rueppelli* met zwart op het gezicht), *S. potentillae* (zeldzaam in hoogvenen) en *S. chongjini*/*S. laurae*. Alhoewel de laatste goed uit elkaar te houden zijn, kom je op *S. chongjini* uit als *S. laurae* niet in de tabel staat.

Syrphus. Goeldlin heeft twee nieuwe Syrphussen beschreven die in de tabel staan. Ze hebben een boreomontane of montane verspreiding en zullen vermoedelijk niet in Nederland voorkomen.

Eileg van *Epistrophe eligans* en *Helophilus pendulus*

Michel van Adrichem

Eileg wordt volgens de handleiding (voor het Zweefvliegen Project) weinig waargenomen. Dit maakt elke waarneming van eileg interessant. Tijdens de anderhalf jaar dat ik me nu met zweefvliegen bezighoudt, heb ik zeven keer eileg waargenomen. Twee van deze waarnemingen vonden plaats in 2000 in onze tuin. Na een excursie voor onervaren vangers opperde Wouter van Steenis het idee dat het misschien wel interessant was om een stukje voor de Zweefvliegennieuwsbrief te schrijven. Bij deze geef ik hieraan gehoor.

Ons huis ligt aan de rand van de gemeente Delft in de wijk Tanthof. Met de bouw van dit deel van Delft in de periode van 1975-1994 is weer een stukje van het veenweidegebied Midden-Delfland verloren gegaan. Op ongeveer 100 meter afstand ligt de eeuwenoude Tanthofkade. Langs de rand van het Tanthof is in 2000 een recreatie- natuurpark in aanleg.

Als ik op zondagmiddag 14 mei in de tuin een boterham eet, zie ik een zweefvlieg tussen de kamperfoelie 'rondscharrelen'. Als ik de vlieg nader bekijk zie ik dat het een vrouwtje *Epistrophe eligans* is. De voorlopige atlas geeft weliswaar aan dat je *Epistrophe eligans* in bossen, parken en tuinen door heel Nederland kunt tegenkomen, toch had ik deze vlieg in onze tuin, die zo dicht bij de polder ligt, niet zo snel verwacht.

Van een afstand zie ik dat het *eligans*-vrouwtje even op de kamperfoelie blijft zitten en daarna weer wegvliegt; dit gedrag herhaalt zich enkele keren en als ik de plaatsen waar ze is gaan zitten nader bekijk, blijken er luizen rond te lopen. Na een korte tijd gaat ze weer zitten en deze plaats hou ik goed in de gaten. Nadat het vrouwtje is weggevlogen, onderzoek ik de plek goed en na enig speurwerk vind ik het kleine eitje tussen de luizen. Gedurende één uur is het vrouwtje bezig met afzetten van eitjes. Dit is althans de periode dat ik het heb waargenomen. Het vrouwtje vliegt langzaam tussen de kamperfoelie door en langs de plant.

Stilhangen en draaien en weer langzaam doorvliegen. Het lijkt een beetje op speurend vliegen. De eitjes worden nabij en in de luizenkolonies afgezet. Ik heb niet waargenomen dat het vrouwtje tweemaal op dezelfde plaats een eitje afzet. Diverse keren vliegt ze even weg van de kamperfoelie (heeft dit met mijn nieuwsgierigheid te maken?). Al snel (na één à twee minuten) komt ze weer terug. Ook gaat ze een enkele keer gewoon zitten op plaatsen waar zich geen luizen in de buurt bevinden. Dit gedrag komt op mij over als uitrusten van de afzet. Hoeveel eitjes gedurende het uur zijn afgezet is mij niet bekend. Ik heb enkele eitjes teruggevonden.

Op 24 mei zie ik larven in de kamperfoelie, ze lijken me al behoorlijk groot. Na stormachtig weer heb ik op 29 mei voor het laatst een larve gezien. Ik moet hierbij wel aantekenen dat ik er van uitgegaan ben dat het de larven, die ik op de kamperfoelie heb aangetroffen, van de *E. eligans* zijn geweest. Dit hoeft natuurlijk niet persé juist te zijn, maar het is wel erg aannemelijk. Wel kan ik nog opmerken dat het in ieder geval luisetende larven waren. Ons dochttertje had op een gegeven moment een larve op haar shirt. Toen ik deze larve tussen de luizen op de kamperfoelie zette, pakte deze meteen een luis.

De andere waarneming van eileg vindt de volgende dag (15 mei) plaats. In onze tuin hebben we een houten kuip met waterplanten (kweekvormen) staan. Deze kuip is voor ongeveer de helft gevuld met vijveraarde die is afgedekt met grind. De kuip is in aanleg gevuld met leidingwater. Als de kuip zonder water komt te staan vanwege een tekort aan regenwater wordt deze bijgevoerd met leidingwater.

Bij thuiskomst (rond 16.00) zie ik opeens een *Helophilus* onder het blad van een pijlkruidachtige plant zitten. Het blijkt een *pendulus* vrouwtje te zijn dat tot mijn verbazing bezig is eitjes af te zetten. Er worden meer dan 100 eitjes op een plek van ongeveer 4 bij 17 millimeter onder het blad geplakt. Doordat ik heb geprobeerd de eileg te fotograferen (hetgeen helaas mislukte vanwege de onmogelijke positie) is het vrouwtje vermoedelijk verstoord. Het is mij niet duidelijk of dit bijvoorbeeld het maximaal aantal eitjes per afzet is. Op 24 mei zijn de eitjes van het blad verdwenen en als ik goed in de kuip kijk, zie ik minuscule kleine rattestaartachtige larven. Het zijn er behoorlijk wat. Het uitkomen van de eitjes heeft in ieder geval ongeveer één week geduurd, want op 22 mei heb ik de eitjes nog onder het blad zien hangen. Behalve deze kleine rattestaartlarven 'kruipen' er ook een hele grote in. Deze kan naar mijn mening nooit van dezelfde lichte zijn als de kleintjes, dus er zijn vermoedelijk al eens eerder eitjes afgezet. Op 29 mei zijn de larven al enorm gegroeid. Helaas houden hier mijn aantekeningen op. Tijdens onze vakantie heeft de kuip drooggestaan.

Ik ben me ervan bewust dat mijn aantekeningen zeker niet volledig zullen zijn. Tips, opmerkingen en aanbevelingen zijn derhalve altijd welkom (michelvadrichem@hetnet.nl).